

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

Факультет туризму

Кафедра економіки та менеджменту

Завидівська О. І.

ЛЕКЦІЯ № 8

МІЖНАРОДНІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ ВІДНОСИНИ

з навчальної дисципліни:

«Міжнародні економічні відносини»

підготовки *БАКАЛАВРІВ*

галузь знань **07 «Управління та адміністрування»**

(спеціальність 073 – «Менеджмент»)

Лекція обговорена і затверджена на засіданні кафедри економіки та менеджменту
(протокол № 5 від “10” грудня 2020 року)

План

1. Суть та особливості науково-технічних відносин
  2. Міжнародна передача технологій
  3. Міжнародне технічне сприяння
-

1. Суть та особливості науково-технічних відносин

Міжнародні науково-технічні відносини – це відносини, що виникають між економічними суб'єктами різних країн із приводу виробництва, обміну й споживання науково-технічних розробок у сфері господарської діяльності.

В основі розвитку науково-технічних відносин та їх міжнародного руху є *знання як специфічна форма економічних ресурсів*, особливості яких наведемо нижче:

1. Неможливість об'єктивної оцінки їх вартості
2. Витрати одноразові – використання необмежене
3. Нематеріальні, але втілюються в матеріальних носіях
4. Суспільна цінність зростає в міру їх розповсюдження
5. Економічна цінність забезпечується монополізацією
6. Відмінність між володінням знаннями та правами на їх використання

Головними передумовами розвитку міжнародних науково-технічних відносин є:

- становлення процесу постіндустріалізації, інформатизація громадського життя;
- зростання ролі таких нетрадиційних факторів суспільного виробництва як знання та підприємницькі здібності;
- необхідність переходу людства до стійкого розвитку на основі застосування таких технологій, що мінімізують вплив результатів господарської діяльності людини на природу;
- посилення нерівномірності економічного розвитку окремих держав;
- монополізація НТП великими фірмами, які можуть фінансувати проведення дорогавартісних НДДКР;
- загострення конкурентної боротьби на світовому ринку.

Нерівномірність економічного розвитку спричиняє неоднаковий рівень розвитку науки і техніки у різних країнах, внаслідок чого в умовах сучасного рівня НТП передова техніка і технології зосередились у відносно невеликій групі промислово розвинутих країн.

Основними формами реалізації науково-технічних досягнень є міжнародна передача технології та міжнародне технічне сприяння.

2. Міжнародна передача технологій

Міжнародна передача технології – це сукупність економічних відносин, які складаються між підприємствами різних країн у галузі використання зарубіжних науково-технічних досягнень.

Технологія (лат. *techne* – мистецтво, і *logos* – вчення) – сукупність засобів, процесів, операцій, методів, за допомогою яких використовувані у виробництві ресурси перетворюються в кінцеві продукти або послуги. Вона охоплює машини, механізми, інструменти, норми поведінки, звички й знання. У сучасних умовах технологія містить у собі *три складові елементи*:

- 1) фундаментальні загальнотеоретичні знання про хімічні і фізичні основи виробничої діяльності;
- 2) прикладні знання про способи та знаряддя впливу на предмет праці;
- 3) знання про форми організації процесу виробничої діяльності.

Міжнародну передачу технології розглядають у вузькому і широкому розумінні. У вузькому розумінні – це передача власне технології або технології «в чистому вигляді», а в широкому – передача матеріалізованої технології.

Технологія в чистому вигляді – це методи і техніка виробництва товарів і надання послуг. *Матеріалізована технологія* – це машини і обладнання. Передача технології об'єднує обидва поняття.

Міжнародна передача технології – це тривалий процес, що містить:

- відбір і придбання технології;
- адаптацію і освоєння придбаної технології;
- розвиток місцевих можливостей удосконалення технології з урахуванням особливостей національної економіки.

Інституціональними елементами світового ринку технологій є: технологічні нововведення; економічні суб'єкти, що володіють і купують технології; форми правового захисту нових технологій (патенти, ліцензії, копірайт); форми передачі технологій на світовому ринку.

Технологія передається некомерційними і комерційними способами.

Усі способи передачі технології в рамках окремої угоди можуть використовуватись у будь-якому поєднанні. Технологія передається двома каналами:

- *Внутріфірмовий канал* – це реалізація власних науково-технічних досягнень або зарубіжних досягнень в зарубіжних філіях фірми.
- *Міжфірмовий* – це укладення ліцензійних, зовнішньоторгових, коопераційних угод про спільне підприємництво між незалежними компаніями в різних країнах.

Формами реалізації міжнародних науково-технічних розробок є міжнародна передача технології та міжнародне технічне сприяння.

Міжнародна передача технології проявляється у наступних видах:

- а) Ноу-хау ;
- б) Патентна угода;
- в) Ліцензійна угода;
- г) Франчайзинг;
- д) Угода з інжинірингу;
- е) технологія передається між країнами також в межах угод про промислове співробітництво.

3. Міжнародне технічне сприяння

Міжнародне технічне сприяння – це форма міжнародної передачі науково-технічних розробок, яка полягає у сприянні розвитку технології процесів, продуктів чи управління в технічній, економічній (зокрема, розробка програм економічного розвитку, статистики, грошової та бюджетної політики, техніко-економічного обґрунтування окремих проектів тощо) та інших сферах різних країн.

Серед організаційних видів технічного сприяння виділяють технологічні гранти та співфінансування технічного сприяння.

Технологічні гранти – це безоплатна передача технології, технологічно містких товарів чи фінансових коштів для купівлі технології, навчання та підготовки персоналу, адаптації її до місцевих умов. Одержувач не бере фінансової участі в проекті, а лише виконує організаційні функції з приймання і розміщення технічної допомоги. Донор має право брати участь через своїх представників у розподілі допомоги і нагляді за її ефективним використанням.

Співфінансування технічного сприяння передбачає часткову участь одержувача технології у фінансуванні та організаційне забезпечення її розміщення і реалізації. Залежно від кількості країн, що беруть участь у проекті, розрізняють двостороннє та багатостороннє технічне сприяння.

Двостороннє технічне сприяння здійснюється за угодами між урядами двох країн, які укладаються між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, і стосуються невеликих проектів, підготовки і перепідготовки кадрів, комп'ютерного забезпечення, виконання експертиз тощо.

Багатостороннє технічне сприяння передбачає здійснення спільних проектів декількома країнами щодо однієї країни-одержувача, а також технічне сприяння по лінії міжнародних організацій, що фінансується за рахунок внесків країн-членів програми надання допомоги (зокрема, надання технології, технічного обладнання, здійснення консультацій та експертиз; програми технічної допомоги Світового банку, МВФ та інших міжнародних організацій). Міжнародне технічне сприяння спрямоване на підвищення технологічного рівня країн, що розвиваються, та перехідного типу з метою прискорення їх розвитку та формування основ ринкової економіки.